

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. III. Quid sit præsentia Sacramentalis corporis Christi in Eucharistia, &
ad quod prædicamentum pertineat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

ARTICULUS III.

Quid sit praesentia sacramentalis corporis Christi in Eucharistia, & ad quod praedicamentum pertineat?

DE fide certum est, corpus Christi verè, realiter, & substantialiter, post consecrationem esse praesens sub speciebus, ut definit Tridentinum sess. 13. cap. 1. & nos supra disputatione proximali, pluribus Scripturae, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, contra Calvinistas ostendimus. Verum quid sit hae praesentia sacramentalis, & ad quod praedicamentum pertineat, difficile explicari potest, unde circa hoc varia sunt Authorum placita. Aliqui enim asserunt, talem praesentiam esse relatione extrinsecus advenientem, ex eo quod totum illius esse est ad aliud se habere, scilicet contineri à speciebus. Ita Scotus & eius Discipuli. Alii censent praesentiam sacramentalem esse actionem reproduciblem corpus Christi sub speciebus. Alii volunt esse actionem quam Christi corpus exercet in species ut instrumentum physicum divinitatis, eas conservando, & in suo esse continendo; existimant enim talem praesentiam esse similem illi quam Angelus habet ad corpora, quae formaliter consistit in actione, qua Angelus continet corpora. Ita docent quidam Recentiores, quos, suppresso nomine, citant Suarez, & Nunno. Alii, ut Suarez, & Aravius, dicunt praesentiam illam esse modum quandam accidentalem, ad praedicamentum ubi reducendum. Denique Nunno, & alii Recentiores Thomistae, concedunt quidem talem praesentiam esse modum quandam corpori Christi superadditum, sed asserunt illum non esse accidentalem, sed substantialem, subindeque reductivè pertinere ad praedicamentum substantiae, non verò ad praedicamentum ubi.

§. I.

Prima pars quaestio triplici conclusione resolvitur.

Dico primo praesentia sacramentalis non est formaliter relatio. 47.

Conclusio est omnino certa, Tum quia effectus formalis relationis non est reddere subjunctum in quo est, praesens alicui, sed relatum & dicens ordinem ad illud. Tum etiam, quia cum omnis relatio praesupponat aliquod fundamentum, relatio propinquitatis & praesentiae quam dicit corpus Christi ad species, aliquod fundamentum in ipso supponere debet, quod non potest esse aliud quam ipse modus praesentiae; unde licet praesentia sacramentalis sit fundamentum relationis propinquitatis & praesentiae corporis Christi ad species, non est tamen formaliter ipsa relatio. Sicut licet praesentia localis, quam idem corpus Christi habet in caelo, importet relationem propinquitatis & indistantiae corporis Christi ad caelum, in ea tamen relatione formaliter non consistit, sed in Ubi, quod in eo resultat ex circumscriptione seu circumadjectentia loci.

Dico secundò corpus Christi non fieri formaliter praesens speciebus Eucharisticis, per conversionem substantiae panis in ipsum vel per actionem aliquam qua conservat species sacramentales, & eas in suo esse continet.

Prima pars patet, quia effectus formalis actionis productivè non est constituere terminum loco, sed solum communicare illi esse. Ergo licet actio

I i jii

con.

conversiva substantiæ panis in corpus Christi, det illi esse sacramentale sub speciebus, non tamen est ipsa præsentia sacramentalis, sed solum causa & fundamentum illius.

- 49 Secunda verò pars suadet. Corpus Christi cum sit ex se divisibile, ut constituitur positivè indivisibiliter sub speciebus, constitui debet per aliquid in se receptum: Sed actio instrumentalis quæ corpus Christi conservat species sacramentales, & eas in suo esse continet, cum sit transiens, non est in corpore Christi, sed in passio, scilicet speciebus quæ conservantur: Ergo per illam corpus Christi non potest constitui formaliter præsens speciebus Eucharisticis. Præterquam quod valde incertum est, an corpus Christi assumatur à Deo ut instrumentum ad conservandas tales species.

Dico tertio præsentiam sacramentalem corporis Christi sub speciebus, esse modum aliquem additum corpori Christi, supernaturalem quoad substantiam.

- 50 Probatur prima pars. Corpus Christi esse indivisibiliter præsens sub speciebus, est effectus realis de novo in ipso corpore, qui antea non erat: Ergo debet provenire ab aliqua forma illi addita: Non realiter distincta, quia necessaria non est: Ergo modaliter tantum. Antecedens est certum primaverò consequentia in qua solum potest esse difficultas, ex eo probatur quod impossibile sit aliquid alio modo se habere nunc quam antea, nisi per aliquam sui mutationem, subindeque per alicujus entitatis vel modi receptionem.

- 51 Secunda verò pars, quæ asserit modum illum præsentia sacramentalis, substantiæ Christi superadditum, esse supernaturalem quoad substantiam, patet. Tum quia nulli substantiæ creata vel creabili potest esse connaturalis. Tum etiam quia est modus substantiæ corporeæ & quantitativæ, & tamen facit existere corpus Christi indivisibiliter. Adde quod est modus resultans ad actionem maximè supernaturalem, nempe transubstantionem, & est quedam initiatio & participatio divinæ immensitatis; quia sicut Deus, ratione suæ immensitatis, nullo loco definitur aut limitatur; ita corpus Christi per præsentiam sacramentalem, ita est in una hostia & in uno altari, quod non definitur & limitatur ut non sit in aliis, quin potius in infinitis. y. cathegoremaricè reperiri potest, cum virtus Dei convertentis panem in ipsum, infinita sit.

§. II.

Alia difficultas expeditur.

Dico quarto, modum præsentia sacramentalis quem Christus habet sub speciebus Eucharisticis, non esse accidentalem, sed substantialem, subindeque ad prædicamentum substantiæ reductivè pertinere.

- 52 Probatur primò. Ille modus est substantialis qui habet effectum substantialem: Sed modus iste habet effectum substantialem: Ergo substantialis est. Major constat, quia effectus formalis est ipsa forma, ut communicata subjecto. Minor autem probatur. Existere substantialiter, seu modo substantiali, eo nimirum quo substantia postulat existere, est effectus substantialis: Sed per istum modum corpus Christi existit modo substantiali: Ergo ille effectus substantialem habet. Major probatur, Tum quia modus exi-

A stendi debet proportionari rei existentis, & illis modus existendi accidentium est accidentialis. Ergo modus existendi substantiæ, est substantialis. Tum etiam, quia quod prævenit omnia accidentia non potest non esse substantiale: Sed modus ille quo substantia existit sub dimensionibus prævenit omnia accidentia, cum præveniat ipsa quantitatem, eò quod à nobis concipiamus medium inter substantiam & quantitatem, & ipsa quantitas, utpote prima passio substantiæ, concipitur, & ratio recipiendialis accidentia illi conveniat: Ergo &c. Minor verò docetur confirmari à Theologis cum D. Thoma hic art. 4. sic ait: Corpus Christi non est in hoc sacramento sicut in loco, sed per modum substantiæ, licet modo quo substantia continetur à dimensionibus: succedit enim substantia corporis Christi in hoc sacramento substantia panis; unde substantia panis non erat sub suis dimensionibus localiter, sed per modum substantiæ, ita ne substantia corporis Christi. Ratio etiam suffragatur. Nam esse ad modum substantiæ, est esse totum sub tota quantitate, & totum sub qualibet parte: Sed corpus Christi est totum sub tota quantitate panis & totum sub qualibet ejus parte: Ergo est sub illa per modum substantiæ.

Probatur secundò conclusio: Præsentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, non pertinet ad prædicamentum ubi: Ergo reductivè ad prædicamentum substantiæ. Consequentia patet, cum enim talis præsentia non pertinet ad prædicamentum relationis, vel actionis, vel præcedenti ostensum est, nec superest aliud prædicamentum ad quod possit reduci, præter substantiam, vel ubi, si non perueniat ad prædicamentum ubi, manifestum est quod debet referri ad prædicamentum substantiæ. Antecedens ergo in quo est tota difficultas probatur, Tum quia supremum genus prædicamenti ubi, est ubi circumscriptivum, ut ex definitione Gilberti colligitur, Sed præsentia sacramentalis non est ubi quod ubi circumscriptivum, ut de fide certum est. Ergo non continetur sub prædicamento non pertinet quicumque; modus præsentia, sed ille tantum ratione cujus res denominatur existens in loco: Sed ratione præsentia sacramentalis corpus Christi non potest dici esse in loco: Ergo talis præsentia ad prædicamentum ubi non pertinet. Major est evidens, quia neque præsentia quæ duo corpora divinitus sese penetrant, denominatur ubi, ubi mutuo præsentia, est ubi, neque illa quæ materia denominatur præsens formæ, vel forma materiæ, neque ea quæ accidens denominatur præsens subjecto cui inhaeret, aut Angelus corpori circa quod operatur, ut ostendimus in Tractatu de Angelis disputatione 4 art. 1. §. 3. Minor verò est D. Thomæ articulo supra citato, ubi expressè dicit corpus Christi non esse in hoc sacramento tanquam in loco, & nullo modo hic existere localiter. Ratio etiam id suadet: Duplex enim tantum est modus essendi in loco, circumscriptivus scilicet, & definitivus: Sed neutro ex his modis corpus Christi est sub speciebus: non quidem primo, quia est totum sub tota hostia, & totum sub qualibet parte; nec etiam secundo, quia quod est definitivè in aliquo loco, ita est in illo ut non sit alibi: Sed Corpus Christi non ita est sub una hostia, ut non possit esse simul sub aliis: Ergo non est in una hostia definitivè. Unde Sanctus Doctor eodem articulo

culo, in resp. ad hanc: Corpus Christi non est in hoc sacramento definitivè, quia si non esset alibi quàm in hoc altari ubi constituitur hoc sacramentum: cum tamen sit & in celo in propria specie, & in multis altaribus sub specie sacramenti. Similiter etiam patet, quod non est in hoc sacramento circumscriptivè, quia non est ibi secundum commensurationem propriam quantitatis.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò: D. Thomas in 4. dist. 10. quæst. 1. art. 3. quæstio. 1. sic ait: Comparatio Christi ad species sub quibus est, non est similis alicui comparationi naturalis, & idò non potest reduci propriè loquendo, ad aliquem modum à philosopho assignatorum. Tamen habet aliquam similitudinem cum illo modo quo aliquid dicitur esse in loco, secundum quod esse in loco, est esse in aliquo separato extra substantiam suam quod non est causa eius. Et secundum hoc etiam Innocentius dicit corpus Christi esse in pluribus locis, quod continetur sub pluribus speciebus. Ergo D. Thomas censet, præsentiam sacramentalem quam corpus Christi habet sub speciebus, reduci ad pertinet ad prædicamentum ubi, non verò ad prædicamentum substantiæ.

Sed nego consequentiam: quamvis enim D. Thomas dicat hanc præsentiam sacramentalem habere aliquam similitudinem & analogiam cum ubi corporeo, quatenus scilicet provenit ab aliquo extrinseco, nimirum à conversione substantiæ panis in corpus Christi, sicut ubi corporeum, juxta Gilbertum Porretanum, resultat ex circumscriptio-
C ne loci non tamen propterea censet, talem præsentiam pertinere ad prædicamentum ubi, quin potius, cum asserat loco supra citato, Christum esse in hoc sacramento per modum substantiæ, & hanc præsentiam esse similem illi quæ substantia denominatur præsens suis dimensionibus, existimat illam esse substantialem, subindeque ad prædicamentum substantiæ, reduci vel saltem, pertinere, non verò ad prædicamentum ubi.

Objicies secundò: Modus qui advenit substantiæ in suo ultimo actu substantiæ constituitur, non est substantialis, sed accidentalis: Atqui præsentia sacramentalis advenit corpori Christi in suo ultimo actu substantiæ constituto: Ergo illa non est modus substantialis, sed accidentalis. Major certa videtur, quod enim advenienti in ultimo actu substantiæ constituto, advenit ipsi ut non ulterius potest ibi per alium actum substantialem, subindeque est accidentis. Minor verò sic ostenditur. Existencia est ultima actualitas linearis substantialis: Sed præsentia sacramentalis advenit corpori Christi ut existenti: Ergo advenit ipsi, ut in suo ultimo actu substantiæ constituto.

Respondeo dupliciter aliquem modum dici substantialem, propriè scilicet & impropiè. Dicitur propriè substantialis, quando pertinet ad constitutionem ipsius compositi substantialis, intrinsecam substantiæ spectati; quo pacto modus unionis inter materiam & formam, & modus unionis inter Verbum & humanitatem, in opinione illorum qui tales modos admittunt, possunt dici substantiales: & similiter substantia & existencia; & in hoc sensu non asserimus præsentiam sacramentalem corporis Christi sub speciebus, esse substan-

tiālem, quod solum convincit argumentum. Secundò ergo potest dici modus aliquis impropiè substantialis, quia scilicet immediate afficit ipsam substantiam, & antecedit ipsam quantitatem, subindeque omnia alia accidentia substantiæ corporeæ, & afficit substantiam modo proprio ipsi substantiæ, idque ex vi alicujus actionis substantialis, terminat ad substantiam, sub illo modo substantiāli & indivisibili; & in hoc sensu dicimus præsentiam sacramentalem corporis Christi sub speciebus, esse substantialem, ut constat ex suprà dictis.

Dices, Nullus modus potest dici sive propriè sive impropiè substantialis, si non pertineat intrinsecè ad constitutionem substantiæ: Sed modus iste præsentia sacramentalis non pertinet intrinsecè ad constitutionem corporis Christi, ut nos asserimus. Ergo nec propriè substantialis dici potest. Major patet, tum inductione facta per omnes modos substantiales quos admittunt Philosophi, ut substantiam, existentiam &c. Tum etiam, quia si non pertineat ad constitutionem substantiæ, effectus illius non potest esse substantialis: Ergo nec ipse modus erit substantialis.

Respondeo distinguendo Majorem: Nullus modus connaturalis substantiæ, cuius modi sunt substantia & existencia, potest dici substantialis, si non pertineat intrinsecè ad constitutionem substantiæ, transeat. Nullus modus supernaturalis, qualis est præsentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, nego. Hoc ipso enim quod supernaturalis est, debet supponere substantiam cui advenit jam completam, subindeque ut habentem omne suum complementum substantiale.

Ex his facile solvitur argumentum aliàs difficile, quod objici potest ab hæreticis, ad probandum corpus Christi non posse simul poni in pluribus altaribus sacramentaliter, sive plures præsentias sacramentales simul habere. Implicat enim contradictionem, in sententia S. Thomæ, quod duo accidentia solo numero distincta sint in eodem subiecto: Sed duæ vel plures præsentia sacramentales inter se solo numero differunt: Ergo in eodem Christi corpore simul esse non possunt.

Huic, inquam, argumento ex principiis jam statutis facile responderetur, negando scilicet id quod in Minori supponitur, nimirum præsentias sacramentales corporis Christi in Eucharistia, esse plures accidentia solo numero diversas; illæ enim præsentia, nec sunt accidentia, nec distinguuntur solo numero, sed specie: sicut enim duæ species intentionales, repræsentantes duo objecta solo numero distincta, distinguuntur specie, quia ex eo quod quælibet repræsentat hoc numero objectum, dicit essentialiter habitudinem ad tale objectum in individuo, subindeque distinguuntur inter se essentialiter & specificè: ita etiam quia præsentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, dicit essentialiter ordinem ad has numero species (ex eo quod effectus formalis & essentialis ipsius, est facere præsens corpus Christi sub his numero speciebus, relictis ex substantia quæ fuit terminus à quo conversionis consequenter plures præsentia sacramentales distinguuntur plusquam numero, quia distinguuntur essentialiter, & consequenter specie.

Ex dictis etiam intelliges, præsentiam sacramentalem corporis Christi sub speciebus, duas habere conditiones, unam in qua convenit cum præsentia rei spiritualis, alteram in qua excedit illam.

illam. Convenit in eo, quod utraque modo indivisibili facit rem presentem (scilicet totam in toto, & totam in qualibet parte) excedit autem in eo quod ubi (scilicet presentia rei spiritualis), licet sit indivisibilis, tamen quia oritur à virtute finita & limitata, ita coarctatur & limitatur ad certam distantiam & locum, quod ultra illam sphaeram non est, & ideo vocatur ubi definitivum: At verò presentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, oritur ex virtute infinita Dei, convertentis panem in ipsum, unde ita Christus est in una hostia & in uno altari, quod non definitur & limitatur, ut non sit in aliis, atque ita non est ubi definitivum, sicut presentia Angeli, licet sit modo indivisibili, sed vocatur presentia sacramentalis, quia ita est indivisibiliter & totaliter in qualibet hostia, & in qualibet parte illius quod etiam in aliis hostiis & altaribus esse potest, ubi consecratur panis.

62. Quæres, an ex vi huius presentia maneat corpus Christi unum speciebus?

Respondeo affirmativè: Utenim dicemus articulo sequenti Christus movetur ad motum specierum, nisi autem ponatur aliquis nexus inter species, Christus non poterit moveri ad motum illarum, quia nihil movetur ad motum alterius, nisi illi aliquo modo conjunctum sit. Unde Damascenus lib. 4. hie cap. 14. ait: *Quia consuetudo est hominibus comedere panem & vinum, conjugari eum divinitatem, & fieri ea Corpus & Sanguinem suum* Quod exponens Sanctus Thomas in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 1. quæstione. 1. ad 1. dicit: *Quod verbum Damasceni intelligendum est quantum ad species, quibus corpus Christi divinitati unitum, modo ineffabilis coniungitur.* Aut, modo ineffabilis, quia qualis sit hæc unio corporis Christi cum speciebus, difficile explicari potest, non enim est unio formæ cum materia, vel accidentis cum subiecto, aut agentis cum passivo, vel suppositi cum natura, ut de se patet, ad quod ergo genus unionis reducitur? Respondeo illam esse singularem, & sine exemplo in natura; assimilari tamen illi qua unum corpus penetrat aliud, est intra terminos quantitatis ipsius, & ipsa penetratione illi copulatur, nec potest ab eo divelli, nisi illo destructo; ita Christus per presentiam sacramentalem ita intra terminos quantitatis panis manet, ut ab illa separari nequeat, nisi corruptis vel destructis ipsis speciebus; non dicitur tamen propriè & in rigore esse penetrativè sub illis, quia non est modo quantitativo in Eucharistia, & sic non indiget penetratione, ut ponatur sub quantitate panis. Unde aptius esset exemplum, si una substantia sine quantitate intra terminos alterius poneretur: tunc enim intra terminos illius esset, sed modo quodam inextenso & indivisibili. Quare Divus Thomas supra quæstione. 75. art. 1. ad 3. docet corpus Christi esse in Eucharistia, quodam speciali modo, qui est proprius huic sacramento. Ubi Cajetanus in fine commentarii ait: *Merito denique modus iste dicitur proprius huic sacramento, non solum propter differentiam à reliquis sacramentis, sed etiam quia in toto universo non apparet unus aliquis modus huic similis: Propter quod cum admiratione & veneratione fateamur defectum cognitionis nostre circa hoc.*

63. Quæres secundò, an presentia sacramentalis Christi pendeat ab ejus presentia naturali, ita ut repugnet Christum habere modum essendi sacramentalem antequam per incarnationem haberet modum essendi naturalem?

A Respondeo affirmativè cum Cajetano in 2. ubi oppositum vocat chimæram, aqueam miratione dignum quod à Scoto docetur. Solutio est, quia esse sacramentale est esse tantum secundum quid, & cum addito, scilicet sub speciebus Eucharisticis, unde transubstantiatio non est productiva corporis Christi simpliciter absolute, sed tali modo, nimirum sub speciebus, ut dicitur in præcedenti art. 2. conclusione ultimæ. Sum est esse verò naturale quod Christus habet propria specie est esse absolutum & simpliciter, esse secundum quid, seu tali modo, supponit absolute & simpliciter: Ergo repugnat corpus Christi esse sacramentaliter in Eucharistia, si prius saltem natura habeat modum essendi naturalem.

Confirmatur: Corpus Christi est sacramentaliter in Eucharistia, per conversionem panis in ipsum: Sed ad hoc ut substantia panis convertatur in corpus Christi, exigitur necessario quod corpus Christi prius saltem natura existat, quia nihil potest converteri in id quod non est: Ergo & hoc est quod sit presentia sacramentaliter in Eucharistia, & possit quod habeat, saltem prius naturam, modum essendi naturalem in seipso.

Confirmatur amplius: Presentia Christi sacramentalis causatur efficienter à Christo panem esse naturali, cum humanitas Christi in incrementum conjunctum divinitati, ad conversionem substantiæ panis in corpus Christi: Sed in omni causa est prior saltem natura loci effectus: Ergo presentia Christi sacramentalis, priora est natura, supponit modum essendi naturalem in seipso.

ARTICULUS III

D An Christus in Eucharistia possit moveri localiter, ut patet ad actionem corporalem?

Dico primò, Christus in Eucharistia non potest moveri per se in loco locali, bene tamen per accidens, ad motum specierum sacramentalium. Ita D. Thomas hic art. 6. ubi sic ait: *Secundum hoc se (sacramentale) non movetur Christus per se in eodem loco, sed solum per accidens: quia Christus non est in hoc sacramento sicut in loco; quod vultur non esse in loco, sed solum per se in loco, sed solum ad motum suum in eo est. Quibus verbis S. Doctor utramque partem restituit conclusionis & docuit & probavit.* Primò quidem hac ratione quam inferat: Illud quod non est in loco, non potest per se moveri localiter: Sed Christus non est in hoc sacramento tanquam in loco: Ergo non potest in eo per se moveri localiter. Minor probata fuit à D. Thoma articulo præcedenti in corp. ubi sic dicitur: *Corpus Christi in hoc sacramento secundum proprium modum quantitatis dimensivæ, sed magis secundum modum substantiæ: non autem corpus locatum est in loco secundum modum quantitatis dimensivæ, in quantum scilicet commensuratur loco secundum suam quantitatem dimensivam: unde relinquatur quod corpus Christi non est in hoc sacramento sicut in loco, sed per modum substantiæ, ut scilicet modo quod substantia continetur à dimensivitate, sicut enim substantia corporis Christi in hoc sacramento, substantia panis: unde sicut substantia panis non*

erat sub suis dimensionibus localiter, sed per modum substantia, ita nec substantia corporis Christi. Major vero suadetur, primo quia moveri localiter est mutare locum, seu relinquere unum locum & acquirere alium. Ergo quod non est in loco, non potest per se moveri localiter. Secundo, quod per se & non ratione alterius movetur, debet per se recipere terminum talis motus. Sed illud quod non est per se in loco, non potest recipere terminum motus localis, quia hic in corporibus non est aliud quam ubi, quod non refultat nisi ex adjacentia loci: Ergo quod non est per se in loco, non potest per se moveri localiter.

Ex his confutata manet quorundam Recentiorum sententia, asserentium Christum, ut est in sacramento, non posse quidem se movere & moveri motu progressivo, bene tamen motu simplici, sicut gravia feruntur deorsum. Nam sicut ad motum progressivum corporum, requiritur ut una pars moveatur ante aliam, & consequenter sit in diverso loco; ita ad motum simplicem quo gravia feruntur deorsum, requiritur ut una pars prius occupet unam partem loci, quam altera; & ut id quod per se movetur tali motu, partim sit in termino a quo, & partim in termino ad quem. Ergo eadem est ratio de uno ac de alio.

Secunda etiam pars conclusionis quam negat Durandus in 2. dist. 10. quaest. 3. ubi docet corpus Christi in Eucharistia non moveri etiam per accedens ad motum specierum, probatur ratione a D. Thoma indicata. Nam corpus Christi continetur sub speciebus eo modo quo continebatur substantia panis: Sed substantia panis ita continebatur, ut moveretur motis speciebus: Ergo pariter corpus Christi per accedens movetur ad motum specierum, unde dicitur portari in processio- nibus, deferri ad infirmos, elevari a Sacerdotibus post consecrationem, & similia quae sine motu locali explicari nequeunt.

Observandum tamen est diligenter, quod cum species non inhareant corpori Christi, sicut inharebant substantia panis, inde fit ut licet substantia panis esset in loco ratione specierum, & reciperet motum in se, ad motum specierum, non tamen corpus Christi. Nam quod ita movetur per accedens, ut in seipso recipiat motionem localem, debet etiam recipere terminum illius motus, scilicet ubi, seu praesentiam localem, ut patet in homine existente in navi, qui immotus manens in se, ita movetur per accedens ad motum navis, ut recipiat in se terminum illius motus, scilicet ubi: Atqui corpus Christi in hoc sacramento, nullam habet praesentiam localem seu ubi, ut articulo praecedenti ostendimus, sed sacramentalem tantum, quae omnino invariata manet, quando remanent eadem species, quantumcumque aliunde localiter moveantur: Ergo quamvis corpus Christi per accedens moveatur ad motum specierum, non tamen in se recipit motum localem, sed ille recipitur in solis speciebus.

Contra hanc secundam partem nostrae conclusionis obijci potest primo cum Durando: Corpus Christi in hoc sacramento, nec per se nec per accedens potest calefieri aut frigeri, ad calefactionem vel refrigerationem specierum, nec frangi ad illorum fractionem: juxta illud quod canitur in Prosa Missae corporis Christi.

Nulla rei sit scissura,
Signi tantum sit fractura,
Qua nec statum nec statum
Signati minuitur.

Tom. V.

Et rursus:

A sumente non concisus,
Non contractus, non divisus,
Integer accipitur.

Ergo nec corpus Christi potest dici moveri localiter ad motum specierum.

Sed facile responderetur, negando consequentiam & paritatem. Nam sicut anima licet calefacto corpore, nullo modo calefiat, moto tamen localiter corpore, ipsa per accedens movetur, ut docet D. Thomas 1. parte quaest. 75. art. 1. ad 1. Ita corpus Christi, licet non calefiat, calefactis speciebus, huiusmodi localiter motis, per accedens movetur, quia ad primum requiritur, ut calorem & calefactionem in se recipiat; ad secundum vero sufficit ut sit contentum in eo quod per se movetur.

Ad id quod dicitur de fractione, plures sunt qui admissio Antecedente, negant etiam consequentiam & paritatem, quia (inquiunt) divisio importat aliquam alterationem quae non potest competere corpori Christi, prout est in hoc sacramento, sicut nec calefactio. Melius tamen responderetur, negando Antecedens, nullum enim inconveniens est admittere corpus Christi proprie loquendo frangi secundum praesentiam sacramentalem quam habet sub speciebus panis: Apostolus enim 1. ad Corinthios 10. dum refert institutionem huius sacramenti, hunc modum loquendi usurpat, dicens: Panis quem frangimus, Et in professione fidei Berengarii, Canone Ego Berengarius de Consecratione, distinctione 2. sic dicitur: *Cum ore proferor, verum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri.* Item S. Thomas quaest. 77. sequenti art. 7. ad 3. haec scribit: *Corpus Christi non manducatur in sua specie, sed in specie sacramentali. & ideo non frangitur nisi secundum speciem sacramentalem.* Id recte explicat Granados Tractatu 6. disputatione 1. sectione 1. numero 11. his verbis: *Non dicitur frangi Christus Dominus, quasi in partes sui dividatur, sed quia totus a seipso separatur, cum species dividuntur. Cum enim ipse sit totus sub qualibet parte specierum, & dum species sunt continua, ipse quoque habeat praesentiam continuam sub illis, quando destruitur continuatio specierum, & una pars separatur ab altera, ob idque dicuntur proprie accidentia dividi & frangi, destruitur etiam continuatio praesentiae Christi Domini; & ipse prout est sub una parte, sejungitur a seipso. prout est sub alia, & ad diversa loca deferitur, & ideo proprie dicitur frangi & dividi, non fractione quae cadat supra partes ejus sed supra totum ipsum; quatenus diversis partibus specierum adest, & ideo nullo modo derogat incorruptioni Christi. Unde quando in Prosa Missae de Corpore Christi; Christus dicitur non concisus, non contractus, non divisus, hoc debet intelligi secundum esse naturale quod habet in propria specie, non vero de esse sacramentali quod habet in Eucharistia.*

Dico secundo, Corpus Christi, prout est in hoc sacramento, nec agere nec pati potest actione corporea. Ita communiter docent Theologi cum D. Thoma infra quaest. 81. art. 4. contra Nominales, asserentes omnem actionem tam corporalem quam spiritualem, quam potest habere corpus Christi ut in propria specie, posse etiam habere, prout est in sacramento, passis aequaliter dispositis.

Probatur conclusio ratione fundamentali.

K k

Omnis

Omnis actio & passio corporea requirit in agente & patiente extensionem localem & quantitatem: At corpus Christi in Eucharistia non est extensum localiter, sed in ea existit modo indivisibili & inextenso: Ergo prout est in hoc sacramento, incapax est omnis actionis & passionis corporeae. Minor est certa de fide, Major verò ex eo patet, quòd agentia corporea non agunt, nisi in diis potentiis & organis, quae non sunt proximè & formaliter apta ad agendum, sine quantitate & extensione locali.

73. Confirmatur: Nullum corpus potest naturali virtute agere in aliud, aut ab eo pati, nisi illud contingat, ut enim ait S. Doctor 1. p. qu. 45. art. 5. in fine corporis: *Nullum corpus agit, nisi tangendo vel movendo*: Sed corpus Christi prout est in Eucharistia, nec aliud tangere, nec ab alio tangi potest, quia contactus quantitativus supponit extensionem localem utriusque corporis sese tangentis, ut patet: Ergo corpus Christi prout est in sacramento, neque agere potest in aliud corpus actione corporea, neque ab alio corpore pati.

74. Confirmatur amplius: Actio transiens & passio recipitur in passio, unde fit ut necessariò recipiantur ad modum patientis, & consequenter participant modum existendi illius: Sed nulla actio vel passio corporea, potest habere modum existendi, qui competit corpori Christi in Eucharistia, cum in ea existat modo inextenso & indivisibili: Ergo corpus Christi, ut est in hoc sacramento, est incapax omnis actionis & passionis corporeae. Potest tamen in eo elicere actus intellectus, per scientiam beatam, vel infusam, subindeque actus voluntatis ad illos consequentes; cum intellectus & volitio non egeant necessariò ministerio sensuum, vel conversione ad phantasmata, ut patet in anima separata à corpore.

75. An verò in hoc sacramento sensationem aliquam externam, puta visionem, elicere possit, difficultas & controversia est inter Theologos: Nominales enim, & quidam alii, id absolute concedunt. Mihi tamen asserendum videtur, id naturaliter esse impossibile: quia species necessariae ad operationes sensuum, sunt materiales, & naturaliter petunt extensionem; & ipsae potentiae sensitivae, cum sint organicae, non possunt naturali virtute exire in operationem, sine eadem extensione in ordine ad locum, ex eo quòd requirant contactum quantitativum mediis, deferentis speciem ab objecto ad potentiam. Quia tamen extensio localis est solum conditio in objecto visibili, & in oculo, videtur divina virtute supplebilis, ut dicemus articulo sequenti; ac proinde probabile & credibile est, Christum in Eucharistia, oculo corporis videre supernaturaliter fideles qui ibi adsunt, & quae coram sacramento agunt, juxta illud Sponsae Cantic. 2. *En ipse stas post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos, specierum sacramentalium*: alioquin si Christus sub speciebus Eucharisticis existens, nullam vitae sensitivae operationem exerceret, corpus Christi gloriosum & immortale, modo quodam mortuo in hoc sacramento existeret, & ibi esset quasi lapis, aut aliud insensibile.

Addo quòd cum probabile sit, Christum è caelo oculo corporis (sicut et terra ipsum vidit Stephanus stantem in caelo) videre omnia quae sunt & aguntur in terra; asserere etiam debemus, hanc visionem per concomitantiam eidem in hoc sacramento existenti convenire, & ex sacramento

A illa omnia videre, ut rectè annotat S. Thomas art. 7. in fine.

Contra istam conclusionem, & præcipue contra id quòd diximus, Christum in hoc sacramento esse incapacem omnis passionis in eo potentem ab extrinseco agente illata, fieri potest hoc argumentum. Christus, ut est in hoc sacramento, potest mori: Ergo & pati. Consequentia videtur manifesta ex paritate rationis, eadem enim videtur ratio de passione & de morte. Antecedens verò expresse docetur à D. Thoma infra qu. 81. art. 4. ubi asserit, quòd si hostia consecrata suffisset tempore passionis, quando Christus moriebatur in cruce, mortuus etiam fuisset in hac. Ergo juxta doctrinam D. Thomae, Christus videtur in hoc sacramento, potest mori.

Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem, quia ut ibidem occurrit S. Doctor: *Corpus Christi idem in substantia est in hoc sacramento & in propria specie, sed non eodem modo. Nam in propria specie contingit circumstantia corpora per proprias dimensiones, non autem prout est in hoc sacramento, & ideo quiddam pertinet ad Christum secundum quòd in se est, potest autem mori, & in propria specie & in sacramento existens, sicut vivere, mori, dolere, animatum esse, & cetera huiusmodi. Quaecumque verò conveniunt ei per compositionem ad corpora extrinseca, possunt ei attribui propria specie existenti, non autem prout est in sacramento: sicut irrideri, conspui, crucifigi, flagellari, & cetera huiusmodi. Et rursum, cum sibi primo loco objecisset, quòd Christus, ut est in hoc sacramento, non potest pati: Ergo nec mori. Respondeo, negando consequentiam & paritatem: Quia inquit passio convenit corpori passio per comparationem ad agens extrinsecum, & ideo Christus, secundum quòd est sub hoc sacramento, pati non potest, patitur mori.*

Adverte tamen, quòd quando dicitur, Christum ut est in Eucharistia posse mori, hoc non debet intelligi de morte ipsa illata, prout est in hoc sacramento; cum enim in eo, modo intellectus & indivisibilis, subindeque impassibilis, existat, non potest in eo statu, ipsi ab aliquo agente extrinseco mors inferri: Sed de morte illata ipsi ut existenti in propria specie: cum enim idem numero sit corpus Christi sub utroque statu, & ipso quòd moreretur in propria specie, consequenter etiam vel concomitanter, in hoc sacramento mori deberet.

ARTICULUS IV.

An repugnet de potentia absoluta oculum corporeum elevari ad videndum corpus Christi in Sacramento?

Duplex est oculus: alter corporalis, proprie dictus; alter spiritualis, nimirum intellectus, qui metaphorice & per similitudinem dicitur oculus. Sic ad Ephes. 1. f. d. les eleventur habere oculos illuminatos fidei. Ex D. Bernardus ferm. 2. de Epiphania, fidem appellat oculum, eamque lynceos habere oculos affirmat: *Nulla* (inquit) *quam oculata sit fides; quam lynceus oculos habeat diligenter considerat*. Si tamen de oculo corporeo, certum & indubitatum esse debet, ipsum non posse naturaliter videre Christum, existentem in Eucharistia sacramento; quia

illam. Convenit in eo, quod utraque modo indivisibili facit rem presentem (scilicet totam in toto, & totam in qualibet parte) excedit autem in eo quod ubi (scilicet presentia rei spiritualis), licet sit indivisibilis, tamen quia oritur à virtute finita & limitata, ita coarctatur & limitatur ad certam distantiam & locum, quod ultra illam sphaeram non est, & idcirco vocatur ubi definitivum: At verò presentia sacramentalis corporis Christi sub speciebus, oritur ex virtute infinita Dei, convertentis panem in ipsum, unde ita Christus est in una hostia & in uno altari, quod non definitur & limitatur, ut non sit in aliis, atque ita non est ubi definitivum, sicut presentia Angeli, licet sit modo indivisibili, sed vocatur presentia sacramentalis, quia ita est indivisibiliter & totaliter in qualibet hostia, & in qualibet parte illius quod etiam in aliis hostiis & altaribus esse potest, ubi consecratur panis.

62. Quæres, an ex vi huius presentia maneat corpus Christi unum speciebus?

Respondeo affirmativè: Utenim dicemus articulo sequenti Christus movetur ad motum specierum, nisi autem ponatur aliquis nexus inter species, Christus non poterit moveri ad motum illarum, quia nihil movetur ad motum alterius, nisi illi aliquo modo conjunctum sit. Unde Damascenus lib. 4. hie cap. 14. ait: *Quia consuetudo est hominibus comedere panem & vinum, conjungunt eum divinitatem, & sunt ea Corpus & Sanguinem suum* Quod exponens Sanctus Thomas in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 1. quæstione. 1. ad 1. dicit: *Quod verbum Damasceni intelligendum est quantum ad species, quibus corpus Christi divinitati unitum, modo ineffabilis conjungitur.* Aut, modo ineffabilis, quia qualis sit hæc unio corporis Christi cum speciebus, difficile explicari potest, non enim est unio formæ cum materia, vel accidentis cum subiecto, aut agentis cum passivo, vel suppositi cum natura, ut de se patet, ad quod ergo genus unionis reducitur? Respondeo illam esse singularem, & sine exemplo in natura; assimilari tamen illi qua unum corpus penetrat aliud, est intra terminos quantitatis ipsius, & ipsa penetratione illi copulatur, nec potest ab eo divelli, nisi illo destructo; ita Christus per presentiam sacramentalem ita intra terminos quantitatis panis manet, ut ab illa separari nequeat, nisi corruptis vel destructis ipsis speciebus; non dicitur tamen propriè & in rigore esse penetrativè sub illis, quia non est modo quantitativo in Eucharistia, & sic non indiget penetratione, ut ponatur sub quantitate panis. Unde aptius esset exemplum, si una substantia sine quantitate intra terminos alterius poneretur: tunc enim intra terminos illius esset, sed modo quodam inextenso & indivisibili. Quare Divus Thomas supra quæstione. 75. art. 1. ad 3. docet corpus Christi esse in Eucharistia, quodam speciali modo, qui est proprius huic sacramento. Ubi Cajetanus in fine commentarii ait: *Merito denique modus iste dicitur proprius huic sacramento, non solum propter differentiam à reliquis sacramentis, sed etiam quia in toto universo non apparet unus aliquis modus huic similis: Propter quod cum admiratione & veneratione fateamur defectum cognitionis nostre circa hoc.*

63. Quæres secundò, an presentia sacramentalis Christi pendeat ab ejus presentia naturali, ita ut repugnet Christum habere modum essendi sacramentalem antequam per incarnationem haberet modum essendi naturalem?

A Respondeo affirmativè cum Cajetano in 2. ubi oppositum vocat chimæram, aqueam imitationem dignum quod à Scoto docetur. Ratio est, quia esse sacramentale est esse tantum secundum quid, & cum addito, scilicet sub speciebus Eucharisticis, unde transubstantiatio non est productiva corporis Christi simpliciter absolute, sed tali modo, nimirum sub speciebus, ut dicitur in præcedenti art. 2. conclusione ultimæ. Sum est esse verò naturale quod Christus habet propria specie est esse absolutum & simpliciter, esse secundum quid, seu tali modo, supponit absolute & simpliciter: Ergo repugnat corpus Christi esse sacramentaliter in Eucharistia, nisi prius saltem natura habeat modum essendi naturalem.

Confirmatur: Corpus Christi est sacramentaliter in Eucharistia, per conversionem panis in ipsum: Sed ad hoc ut substantia panis convertatur in corpus Christi, exigitur necessario quod corpus Christi prius saltem natura existat, quia nihil potest converti in id quod non est: Ergo & hoc est quod sit presentia sacramentaliter in Eucharistia, & possit quod habeat, saltem prius naturam, modum essendi naturalem in seipso.

Confirmatur amplius: Presentia Christi sacramentalis causatur efficienter à Christo prius esse naturali, cum humanitas Christi in incrementum conjunctum divinitati, ad conversionem substantie panis in corpus Christi: Sed in omni causa est prior saltem natura loci effectus: Ergo presentia Christi sacramentalis, prior est naturæ, supponit modum essendi naturalem in seipso.

ARTICULUS III

D An Christus in Eucharistia possit moveri localiter, ut patet ad actionem corporalem?

Dico primò, Christus in Eucharistia non potest moveri per se motu locali, bene tamen per accidens, ad motum specierum sacramentalium. Ita D. Thomas hic art. 6. ubi sic ait: *Secundum hoc se (sacramentale) non movetur Christus per se secundum locum, sed solum per accidens: quia Christus non est in hoc sacramento sicut in loco; quod vultur non esse in loco, sed solum per se in loco, sed solum ad motum suum in quo est. Quibus verbis S. Doctor utramque partem restituit conclusionis & docuit & probavit.* Primò quidem hac ratione quam inferat: Illud quod non est in loco, non potest per se moveri localiter: Sed Christus non est in hoc sacramento tanquam in loco: Ergo non potest in eo per se moveri localiter. Minor probata fuit à D. Thoma articulo præcedenti in corpore ubi sic dicitur: *Corpus Christi in hoc sacramento secundum proprium modum quantitatis dimensivæ, sed magis secundum modum substantie: non autem corpus locatum est in loco secundum modum quantitatis dimensivæ, in quantum scilicet commensuratur loco secundum suam quantitatem dimensivam: unde relinquatur quod corpus Christi non est in hoc sacramento sicut in loco, sed per modum substantie, ut scilicet motus quod substantia continetur à divinitate, sicut enim substantia corporis Christi in hoc sacramento, substantia panis: unde sicut substantia panis non*